

B

Adressefelt

Premiekonkurranse

Hva er
dette?

Denne gang lager vi en helt ny vri på premiekonkurransen og spør:

Hvilke gjenstand er dette og hva har den blitt brukt til?

Det deles ut to premier, en for den fyldigste (og riktigste) besvarelse, samt en etter loddtrekning blant alle de øvrige svar som kommer inn (uansett riktighet).

Besvarelser sendes Bygdemagasinet v/ Ole Sønju, Krystallveien 37, 3478 Nærnes innen utgangen av januar 1990.

*** L Y K K E T I L ***

BYGDEMAGASINET

NR 15

JANUAR

1990

ISSN 0802-3824

Også denne gang har vi et variert utvalg av lokalhistorisk stoff å by på, som f.eks.

- Arktiske karter gjemt i en kiste på Spikkestad. (Store deler av arktisk Canada skulle vært norsk?)
- Erindringer fra det gamle Hyggen
- Gårdssagbrukene
- Et stort utvalg av ny lokalhistorisk litteratur, blant annet Arbok 1989.
- Premiekonkurranse hvor alle kan vinne.

GOD FORNØYELSE

Vi ønsker
våre lesere et riktig

GODT NYTT ÅR

Bygdemagasinet

Krystallveien 37, 3478 Nærnes

Organ for Røyken historielag

Redaktør: Ole Sønju, Krystallveien 37,
3478 Nærnes. Tlf. 851254

Innhold	side
10 spørsmål	2
På Spikkestad: Verdenshistorie på kistebunn	3
Gårdssaga	5
Interessante trekk fra Hyggen i gamle dager	7
Ta vare på kommunelandskapet	10
Gammel bebyggelse II: Klemmetsrud Søre	
Høvik Nedre	10
Lover for Røyken historielag	13
Heimefronthytta	15
12. mars 1908	16
Røykengårder i historisk lys III:	
Villingstad	16
Lokalhistoriske skrifter	
Arbok 1989	19
Hundreårsbølgen	21
Røyken Skogeierlag 50 år	23
Slommestadkart fra 1888	23
Fra guttemusikk til skolekorps 1949-1989	24
Kulturdager i mars	25
Kornmagasinet	25
Amtsskolestiler fra 1870-tallet	
Et kjøreuhell	26
Bedrager	27
Drukkenskapens følger	28
Aros Amatørteater og Prinsesse Solgull ...	28
Jentemarken	29
Postkort med motiv fra Røyken	30
Bygdemagasinet	31
Oktober 1913	31
Hvitveis - en giftig plante	32
Vellykket førejulsgilde	32
Isskjærervise	33
Nye medlemmer	33
Laftekurs	34
For 50 år siden	34
Premiekonkurranse - Hva er dette?.. siste side	

Bygdemagasinet nr. 15, januar 1990. Opplag 450.
Redaksjonen avsluttet 4. januar 1990.

10 spørsmål

Vår lokalhistoriske spørrekonkurranse i Bygdemagasinet nr. 14 har nok vært i vanskeligste laget for de fleste. Det kom bare inn

tre besvarelser. Selv om enkelte av svarene kunne diskuteres,

har vi gitt alle karakteren Bestått.

Innsendere var: Randi og Odd Sandlund, Grimsrudveien 127, 3442 Hyggen, Jorunn Dambo, Bergliveien 1, 3472 Dalbø og Tor Johansen, Oreveien 24, 3440 Røyken. Som premie har alle fått et spesialtegnet lokalhistorisk kart over "Østre Treung" av Røyken tilsendt i posten. VI GRATULERER! Vi gjengir spørsmålene samt Sandlunds svar og kommentarer:

1. Bygdas største fornminnefelt (gravhauger fra førkristen tid) befinner seg på: SYLTINGLI.
2. En engelsk lord bodde i: NÆRSNES. --nærmere bestemt "Stranda" - men ble neppe bokstavert i lord Bamfords tid.
3. Tufter etter ishus finner vi på badeplassen i: GRIMSRUDBUKTA.
4. Trykkbasseng finnes bl.a. på: GLEINASEN.
5. Hengefossen finner vi ved: HALLENSKOG.
6. Is i store mengder ble skåret på: BARSRUdTJERNET.
7. En ung brud ble bergtatt en gang for lenge - lenge siden. Og stedet hvor dette skjedde heter: BRUDEBERGET. - - på "odden" står idag en gammel bygning, idag innredet som sommerhytte.
8. Spillemannshaugen ligger på: AUVI.
9. "Ole Høilands hule" lå ved: KUSTEIN.
10. Stedet har vært militær sjefsgård og heter: HYGGEN NORDRE. - - 2 sjefsgårder i Røyken. Villingstad og Hyggen-nordre. (Den første stemmer ikke med antall bokstaver svaret forlanger, Hyggennordre derimot om navnet bokstaveres sammen). Svaret finnes i "Matrikkel over Røken Tinglag" fra 1838. (Gammelt lnr. for gården var 20, nytt gårds- og bruksnr. 74/8). Som en kuriositet kan nevnes at alle Hyggengårdenes navn ble skrevet "Hygen").

På Spikkestad:

Verdenshistorie på kistebunnen

For en tid tilbake fikk jeg en telefon fra Norsk Polarinstitutt som søkte opplysninger om Otto Sverdrup hus og eiendom her på Spikkestad og om jeg i historielaget hadde mulighet til å få rede på om det fantes karter fra Framekspedisjonen der. Instituttet hadde fått forespørsler fra Canada etter kart de manglet kopier av. Etter et besøk hos Hoel på Øvre Asåker fikk jeg høre om huset til søsknene Sverdrup som sto avlåst. Etter en tidligere avisreportasje om våpen og andre gjenstander fra Den andre Framferd som var oppbevart der i det øde huset, førte dessverre straks til innbrudd og tjveri av jaktvåpnene. Nok om det, Instituttet fikk de adresser og opplysninger jeg kunne gi.

Nå siste høst kom Kåre Berg, direktøren for Fram-museet sammen med den tidligere direktøren i Polarinstituttet Tore Gjelsvik til Asåker for å gå gjennom Sverdruphuset. Her ble det en gledelig overraskelse da de i bunnen på en kiste fant Otto Sverdrups originalkart fra Framekspedisjonen.

Om denne bragden kan vi lese i Otto Sverdrups forbindelsverk Nytt Land, som fyller mere enn tusen sider, med karter og omtrent 230 bilder av fotografier tatt gjennom de fire år ekspedisjonen varte.

Det artige med kartene er de hundretalls norske navn som ekspedisjonen satte på fjorder, øyer, daler, fjell og elver i det veldige område som ble oppdaget. Et område stort som hele Sør-Norge. Her finner vi navn som Helvedesporten, Møkkafjorden, Slidrefjorden, Svarten, Skreia. Og fra våre kanter Sandspollen, Nesødden, Hovedøen, Holmenkollen, og blant personnavn også Mt. Kålapålsen.

Otto Sverdrup ville at Norge skulle anektere disse områdene som ekspedisjonen hadde oppdaget og kartlagt. Det gikk inn på ham at dette ikke ble gjort og at området senere ble lagt under Canada. Han solgte omkring 1930 kartene til Canada. For en del år siden kom de tilbake etter at man hadde kopiert dem.

Dermed havnet de hos Otto Sverdrup jr. på Øvre Asåker og ringen var sluttet.

Polarforskeren Otto Sverdrup tegnet av Chr. Krogh.
Hans sønn - Otto Sverdrup jr. som bodde på Spikkestad - var svært lik faren. Bare skjegget manglet.

Søsknene Lillemor (Hjørdis) og Otto Sverdrup kjøpte Ø. Asåker i 1937 og var her til 1955. Otto jr. var meget lik far sin, bare skjegget manglet, han var en anerkjent kunstmaler. Søsteren kom vi fort i kontakt med på grunn av feilsortering på postkontoret. Fornavnene Lillemor og etternavnene Sve... førte til at vi gjensidig kom til å sprette hverandres brever inntil både vi og postmannen ble nøye. Det førte forresten bare til latter og god kontakt. Mens Otto var beskjeden og stille av seg var Lillemor til gjengjeld utadvendt og livlig. Jeg husker henne særlig når hun vinterstid kom brasende i bredslede i fullt trav med bikkjene halsende etter på vei til kusinen i Heljeroa.

Bernt B. Svendsen.

NB. jeg bruker den offisielle skrivemåten Asåker som også har belegg i Den røde bok hvor der et sted står AAsaaker!

(Data om eiendommen, se neste side) ----->

ASAKER, ØVRE

Om denne gården sår følgende å lese i boka Norske Gardsbruk som ble utgitt i året 1948:

Gnr. 73 og 82, bnr. 2 og 2. P.adr. Spikkestad.
Tlf. Røyken 129.

Sk.mk. 7,80. D.jord 130 dekar (leirmold), prod. skog 300 dekar.-Våningshus svært gammelt, bygd om 1938, låve m. fjøs, stall, grisehus og hønsehus bygd 1918, stabbur og bryggerhus gammelt. Branntakst kr. 80 000.- 6 hester, 12 kyr, 1 okse, 5 ungdyr, 2 griser, 100 høns.

Eierne kjøpte garden 1937. - Avl av fullblodshester.

Eiere: Hjørdis og Otto Sverdrup, f. 1905 og 1898, datter og sønn av kaptein Otto Sverdrup og Greta f. Engelschøn.

*****<>*****

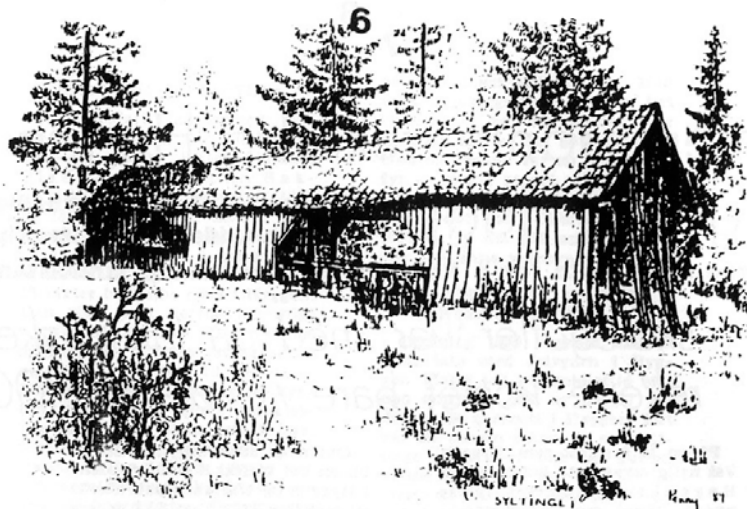
Gårdssaga

Gjennom hundreder av år har røykenbonden skåret tømmer fra egen skog til bygningsmaterialer på egen gård og dels også for salg. De få fossefall vi har i bygda ble godt utnyttet, spesielt i flomtiden vår og høst. Eksempelvis har vi sikre opptegetninger på at det fantes hele 17 vanddrevne sagbruk i Røyken i året 1614. Der hvor man ikke hadde lett tilgang på vannkraft håndskar man stokkene til planker og bord. I noen grad ble også materialene hugget til med øks.

Fra omkring siste århundreskifte ble lokomobilene, råoljemotoren og bensinmotoren tatt i bruk som drivkraft for sagbrukene. Og etter at den elektriske strømmen kom til bygda omkring 1920 ble etter hvert elektromotoren vanlig på de mange små gårdssagene.

Ikke skjelden ble gårdssaga bygd i forbindelse med et eller annet større byggearbeide på gården.

Vår tegning viser gårdssaga på Syltingli gård. Denne ble reist i forbindelse med bygging av nye driftsbygninger på gården på slutten av 1920-tallet.

Vår tegner Penny Hansen har laget denne fine tegningen av gårdssaga på Syltingli. Den ble reist i slutten av 1920-årene, har ett blad og manuelt fremtrekk. Som drivkraft ble brukt elektrisk motor som var plassert godt innebygd til venstre på tegningen. Denne del av bygningen ble senere brukt som traktorstall.

Gårdssaga på Syltingli har, så vidt vi har brakt i erfarings, ikke vært i bruk siden slutten av 1940-tallet i forbindelse med fullføringen av den store driftsbygningen på gården.

Dette er gårdssaga hos Chr. Lahell på Spikkestad, en av de 3-4 gårdssagene som fortsatt er i bruk i bygda vår.

Interessante trekk fra Hyggen i gamle dager

Da over 100 mann arbeidet i steinbruddene og jakteskipperne kapp-seilte for å komme først fram med sandlastene

Da skolegutter var med på laksefisket og rekene kostet bare 70 øre pr. 100

På en 10 års fest som Hyggen Vel nylig arrangerte holdt Johan Hagenlund et meget interessant kassett om forholdene i Hyggen i eldre tid. Han gikk så langt tilbake som før 1860, da det bodde ganske få mennesker i Hyggen og man ikke hadde noen arbeidstrafikk av betydning på stedet. Det innskrenket seg stort sett til noen få sjøfolk, som seilte om sommeren og var hjemme om vinteren. Hertil kom så arbeidet på de gårdsbruk, som vi har den dag i dag. I 1860 begynte imidlertid et ganske rikt rekkefiske i Hyggen, som ga en del fortjeneste på vintertid. En driftig mann, med 10 hover, kunne fiske for opptil en 2-3 kroner om dagen.

Prisen for reker var da mellom 60 og 70 øre for 100 stykker. Senere gikk den opp i 80 øre. Det var også en 3-4 rekehandlere i Hyggen på den tid, som bar eller dro reker på en

Johan Hagenlund.

kjelke til Oslo, eller Kristiania som hovedstaden den gang het, før jernbanen kom i 1872. Den mest kjente av disse var Oline Kristensen, som handlet med reker helt til 1894 - 1897.

Omkring 1880' begynte det å bli en del trafikk i steinbruddene i Hyggen og trafikken økte sterkt til omkring 1890. Den fikk senere et enda større omfang da de store arbeider til Norsk Hydro kom i 1904 - 1905 og utover til 1918 - 1920. Da arbeidsstokken i steinbruddene var på det høyeste var over 100 mann sysselsatt. Mange av steinarbeiderne kom fra norsk og svensk Iddefjorden og fra Båhuskysten, og flere av dem giftet seg og satte bo i Hyggen. Alle innflytterne var driftige og dyktige steinhuggere, som lærte opp mange av stedets folk

til arbeidet i fjellet. Det er skipet meget stein fra Hyggen til USA, Tyskland, Frankrike og Holland. Blant annet er Norge gjevt til fredspalasset i Haag hogget ved Lahelholmen i Hyggen.

Det ble bygget teglverk i Hyggen i 1897, og senere i 1898 og 1899. Disse bedrifter var i virksomhet til 1911, da de brant ned. I 1897 var dagelønnen på teglverket 2,50 kroner og den gikk opp i 3 kroner da man bygget det siste teglverk i 1899. Det ble arbeidet vesentlig på akkord ved teglverkene og fortjenesten kunne komme opp i 4 kroner dagen. Da den første verdenskrig brøt ut i 1914 fikk arbeidernes dyrtidstillegg og familietillegg.

JAKTESKUTENES TID

Småskipsfart var det en god del av i Hyggen, som ble drevet med de såkalte jakter. Mikael Olsen og Hans Kristian Bakken kjøpte hver sin jakt i 1873 og 1874. Senere i årene fra 1883 til 1890 - kom det mange flere, og i 1892 hørte 8 jakteskipper hjemme i Hyggen. Alt i alt har 15 jakter hatt sine eiere i Hyggen. Den siste jakt heffra ble solgt i 1935 til Arendal. Det var en motorgaleas. Disse jakter seilte mest med murstein til Skien, - Kragerø og andre steder på kysten, men hadde ellers forskjellige slags last, blant annet høy, som ble seilt til Arendal og Kristiansand. Fra 1890 og utover var det vesentlig sandseilas fra Drammen til hovedstaden. Det er bare to jakter fra Hyggen som har seilt i utenrikfart, til Sverige og Danmark.

Det ga en ganske god inntekt å ha jakt under den store byggeperioden i hovedstaden fra 1890 til 1900. - Mannskapet besto av jakteskipper og jakterutt, og jakteguttene hadde en hyre på fra 15 til 20 kroner måneden. Men det var ingen 8 timers dag, den gang. Det var nesten bestandig kappseilas i sandtraden, da man seilte på torn. Det vil si at den som først kom forbi boyen i Tangenrenna var først til å laste ved sandmaskinen i Drammen. Den samme torn gjeldt for ankomsten til Oslo, hvor den første som passerte Tingvallabåen ved Hovedøya, var den første til å få løstet. Den gang ble sanden solgt til de såkalte sandkonger, som det var tre av i Oslo. Han Lorentz drev i Pippervika, rett framfor der hvor Rådhuset nå står, men de to andre sandkongene drev ved Ravern, der hvor det store havnelageret nå ligger. En av jaktene fra Hyggen het «Lykken prøve», men ble vanligvis kaldt for «Bokken». Nævnet fikk den av følgende grunn: Tidlig en morgen jakten seilte fra Oslo og ut fjorden, og skipperen satt til rors, seilte han i land

på Kaholmen ved Drøbak. Han vekket jakteguttene - «som het Gabriel, og sa: Jeg forstår ikke hvordan dette har gått for seg. Gabriel - som var en munnrappr fyr - svarte at det vel var bokken som hadde sett en graadott oppi fjellet her. Gabriel var fra Røyken og det går mange historier om hans spunnrapphet.

LAKSEFISKET EN GOD INNTEKTSKILDE

Omkring 1880 begynte man å fiske laks med drivgarn i Hyggen. Fisket tok seg imidlertid fort opp omkring 1890 og i 1897 var det ca. 30 garnsett i Hyggen. Det var en voksen mann og en guttunge på hver båt, og gutten kunne få 40 øre pr. natt de to første år han var med på laksefisket, og 50 øre det tredje og fjerde året. Disse skolegutter begynte med fisket i 10-11 års alderen, og det var en hard påfremgang for dem å være med på laksefisket. De fikk en skolepung som gave, og de fikk en skolepung som gave, og de fikk en skolepung som gave.

kan huske at 1896 var et av de beste lakseår vi har hatt; og St. Hans-natten det år kom det inn en masse laks til Hyggen. Alle båter på en nær hadde laks, og ikke bare 2 til 3 på båten, men heit opp til 7 og 8. - Kristian Hyggen kjøpte da opp laksen og kjørte den til Røyken med hest, og sendte den videre til hovedstaden med jernbanen. Fortjenesten på en sommers fiske kunne dreie seg om 500 og 600 kroner. Fiskerne bandt for det meste sine garn selv om vinteren, og et garn i 1890 årene kom på fra 10 til 11 kroner, med kørk og terner. Hvis man kjøpte ferdige garn fra fabrikkene kom prisen opp i fra 18 til 20 kroner pr. garn. - I 1927 var det også meget laks i fjorden. Da fisket man på lyse dager fordi vannet var så grumset at laksen ikke så garnene, og man fikk opptil 6 lakser på båten noen dager. De skolegutter i 12-13 års alderen,

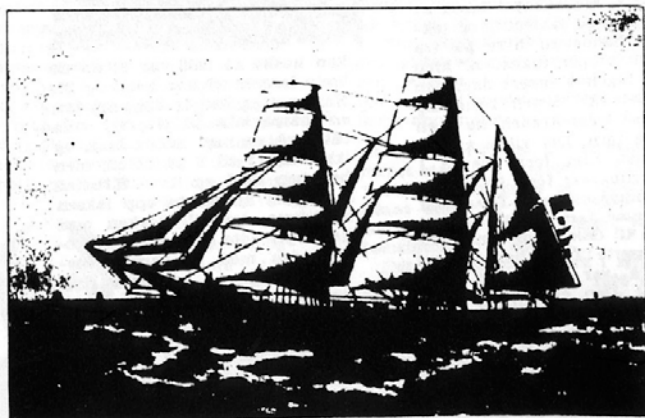
som i dag selv har barn på skolen — tok fire store lakser på en søndag ettermiddag.

DEN FORSTE PARAFINLAMPE

Å I 1920 — 1921 fikk vi elektrisk lys i Hyggen, og som en kuriositet kan nevnes at den første parafinlampe ble tatt i bruk i Hyggen i 1865. Det var Lars Pedersen Haugene som brakte den til kretsen, og hans sønn Thorvald — den gang var 6—7 år gammel — har fortalt meg at det var møtt opp mange for å se lampen brenne. Overgangen fra talglys til parafinlampe var jo et stort fremskritt, og det var en like stor begivenhet da Pedersen første gang tok den i bruk. Bergen var det første sted i Norge som fikk parafinlampe. Den kom dit i 1860 med en jakt fra New York, men det tok jo mange år før det ble alminnelig med parafinlamper.

Og man kan med full grunn si at Hyggen kom tidlig med i utviklingen på dette felt. Som en annen kuriositet kan nevnes at den første amerikanske klokke kom til Hyggen i 1860. Det var Knut Kristensen, Bakken, som hadde den med fra New York, og klokken henger fremdeles på vegg her i Hyggen. Knut Kristensen hadde vært ute i tre og et halvt år, med briggen «Presiosa», da han vendte hjem med sin amerikanske klokke, og briggen han seilte med tilhørte drammenseren Erik Borresen. Kapteinen het Diriks, og «Presiosa» var den første norske skute som gikk rundt Kapp Horn i 1840, med en hyggestranding ombord. Som en avslutning på kåseriet kan jeg nevne at folk fra denne lille ravnkroken vår er spredd viden om i USA, Canada, Australia, New Zealand og Syd-Afrika.

Artiklen gjengitt i en Drammensavis i 1957

På siste halvdel av 1800-tallet ble det bygget mange store seilskuter i Røyken. Her ser vi barken «Urda» som gikk av stablen i Hyggen i året 1868. Det var Mans M. Aasaker og sønnen M. Aasaker sammen med svigersønnen kaptein Hans Bjerkås som bygde og drev skuta. Den forliste ved Gottland ca. 1876.

Ta vare på kommunelandskapet

«Ta vare på kommunelandskapet» er titlen på et informasjonshefte som Statens Kulturminneråd og Kommunenes Sentralforbund har gitt ut i forbindelse med kulturlandskapskampanjen 1988/89.

Dette er et fint 20-siders hefte med eksempler og illustrasjoner som viser hvordan kulturlandskapet ikke bør utformes og hvordan det bør skje. Heftet kan tjene som idegrunnlag også for Historielagets engasjement i årets kulturdager.

La oss også nevne at layout og manus til hefte er laget av vårt medlem Guttorm Grundt i Hyggen. Grundt er nå plansjef i Hurum.

****<>****

Ole

GAMMEL BEBYGGELSE 2:

Til vår serie «GAMMEL BEBYGGELSE» har Røyken-kunstneren Penny Hansen denne gang laget to fine tegninger, Klemmetsrud Søre og Høvik Nedre.

Penny synes det er kjempegøy å jobbe med slike oppgaver, og det er nok av flotte motiver å velge mellom. «Bare synd at Bygdemagasinet ikke trykkes i farger» skriver Penny. Tegningene er nemlig i nydelige sommerfarger.

KLEMMETSRUD SØRE

Om bebyggelsen på denne gården står følgende å lese i boka «Norske gardsbruk»:

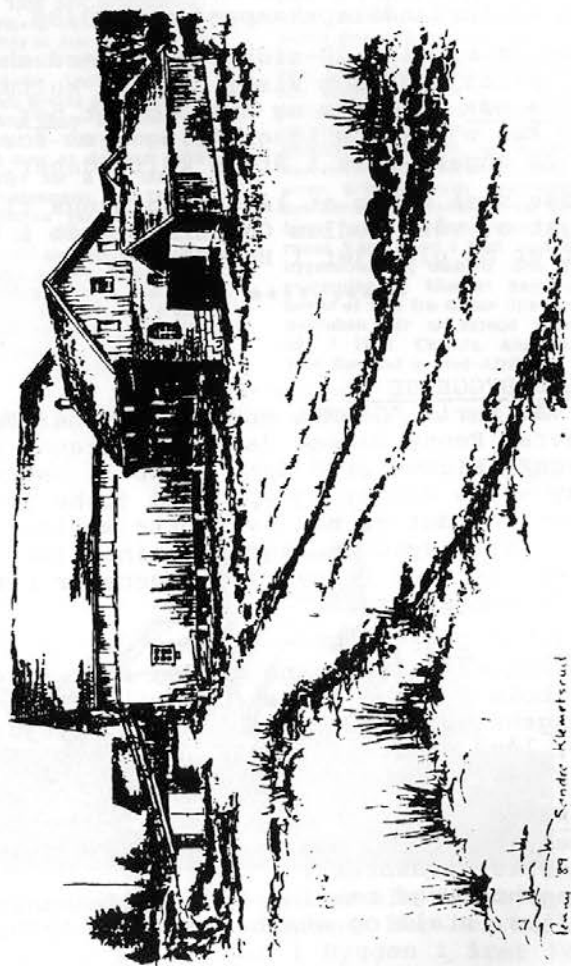
Våningshus gammelt, bygd om i 1902, fjøs bygd i 1902, låve og stall i 1932, grisehus 1915, potetkjeller 1942, stabbur bygd omkring 1850.

HØVIK NEDRE

Om bebyggelsen på denne gården gjengir vi også fra «Norske gardsbruk»:

Våningshus bygd omkring 1850, sidebygning 1931, låve, fjøs, stall og stabbur omkring 1870, sag 1920.

Tegningene (dessverre bare i sort/hvitt) gjengir vi på de to neste sidene ----->

Lover for Røyken Historielag. -----

Paragraf 1.

Røyken Historielag har til formål å verne om kulturminner i Røyken, berge muntlig tradisjon om liv og arbeid i eldre tid, samt øke og spre kunnskap om bygdaas fortid.

Paragraf 2.

Laget setter seg som oppgaver:

- Å samle sagn, folketoner, stedsnavn, beretninger om gamle skikker, former for overtro og all slags tradisjon som knytter seg til ått og gård og forskjellige næringsveger, jakt, fangst og fiske, industritiltak o.s.v. i samarbeid med Landslaget for bygde- og byhistorie.
- Arbeide for registrering, samling og verning av materielle kulturminner i bygda.
- Arbeide for å skaffe skolene historisk stoff om bygda til bruk for undervisningen i heimstadiære.
- Avholde bygdestevner.
- Gi ut periodiske skrifter som inneholder bygdehistorisk og slektshistorisk materiale og verdifull tradisjon.
- Være med å støtte opp om arbeidet med å gi ut en ny bygdebok for Røyken.

Paragraf 3.

Medlem av laget er enhver som betaler den årlige kontingent. Kontingenten fastsettes av årsmøtet.

Paragraf 4.

Laget ledes av et styre på 5 medlemmer med 3 varamenn.

På årsmøtet velges:

- Formann for 1 år.
- Varamann, kasserer, sekretær og styremedlem for 2 år. 2 av disse velges det ene år, de 2 andre det neste år.
- 3 varamedlemmer for 1 år.
- 2 revisorer for 2 år.
- Valgkomite på 3 medlemmer for 1 år.
- Arrangementskomite på 5 medlemmer for 1 år. En av disse velges til formann.
- Museumskomite på 5 medlemmer for 1 år. En av disse velges til formann.
- Redaksjonskomite på 2 medlemmer for 1 år. En av disse velges til formann.

Styret holder møte når det er nødvendig, minst en gang i året. Det kan ikke gjøres vedtak uten at formannen eller varaformannen og minst 2 andre medlemmer av styret er tilstede.

Paragraf 5.

Årsmøte holdes hvert år innen utgangen av mars. Innkalling skal skje med minst 2 ukers varsel.

Årsmøtet skal behandle:

- Årsberetning.
- Revidert regnskap.
- Eventuelle lovendringer.
- Kontingentfastsettelse.
- Valg.
- Innkomne forslag.

Årsmøtet drar dessuten opp rammen for arbeidet frem til neste årsmøte.

Forslag til lovendringer skal gjengis i innkallingen til årsmøtet.

Lovendringer krever 2/3 flertall.

Saker som ønskes behandlet på årsmøtet må være innkommet til laget senest 8 dager i forveien, forslag til lovendringer senest 1 måned i forveien.

Stemmerett på årsmøtet har alle som har gyldig medlemskap.

Paragraf 6.

Ekstraordinært årsmøte kan innkalles når styret bestemmer det eller når minst 10 medlemmer krever det. For innkalling og varsel gjelder samme regler som for årsmøtet. Ekstraordinære årsmøter kan bare behandle den eller de saker som er angitt i innkallingen.

Paragraf 6.

Historielagets styre oppnevner 2 medlemmer fra Historielaget til Kornmagasinets husstyre. En av disse velges til formann. Valget gjelder for 2 år.

Paragraf 7.

Dersom Røyken Historielag går inn eller oppløses skal lagets eiendeler av enhver art tilfalle et fond som har det formål å skaffe Røyken en ny bygdebok.

Røyken, 1989.

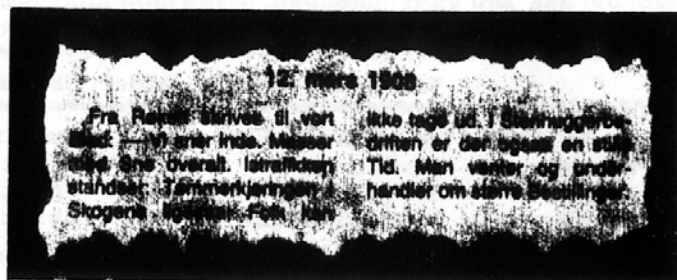
Heimefronthytta

Vårt lagsmedlem Sverre Hella har laget denne fine pennetegningen av heimefronthytta i Kjekstadmarka for en del år tilbake. Som vi ser har forfalt allerede satt sitt preg på dette minne fra dystre krigsår i bygda vår. Taket er for langt borte og veggene er også i ferd med å falle sammen. I forgrunnen ser vi topplata til vedkomfyren.

1990 blir et minneår for krigsutbruddet også for vår bygd. Det bør være en oppgave for historielaget å verne om en del minner fra krigstiden.

Hva med å forsøke en eller annen form for restaurering av "heimefronthytta i Kjekstadmarka"?

Ole

Røyken-gårder i historisk lys III:

Villingstad

Navnet Villingstad er trolig avledet av det oldnorske mannsnavnet Vigleikr.

De eldste skriftlige kilder om gården er datert i året 1367, men bosettingen på stedet er selvsagt vesentlig eldre. Mange gravhauger fra før-kristen tid på eiendommen tyder på det. I området er det forøvrig registrert kokegroper som kan skrive seg fra perioden mellom bronsealder og vikingetid.

Villingstad er blant de største jordbrukseieendommer i bygda. Av en oppgave fra året 1723 f.eks. ser vi at eiendommen fødte 3 hester, 14 kuer og 2 sauer. I 1865 oppgis den dyrkede jord til 448 mål. Og i 1907 var besetningen på 4 hester, 24 storfe og 2 svin.

På 1600-tallet var Villingstad lensmannsgård og en tid bodde også capellanen der. Senere finner vi den som krongods (kongens eie), dels med militære beboere. Fra 1791 var Villingstad militær sjefsgård. I 1874 var denne perioden slutt og eiendommen ble solgt på offentlig auksjon for 6766 Spd. (ca. 27.000 kroner). Kjøper var Christian Hansen Saasen (eller Fossesholm) fra Eiker. Det er den samme slekt som sitter på eiendommen i dag.

På de neste sider gjengir vi en utskrift av folketellingen fra 1801 for Villingstad gård ----->

OPTEGNELSE PAA FOLKETALLET PAA WILLINGSTAD I RØGEN SOGN UNDER BUSCHERUD AMT, SAALEDES SOM DET BEFANDTES AT VÆRE DEN 1STE FEBR. 1801, TILLIGEMED FORKLARING OM ENHVER PERSONS STAND, EMBEDE OG NÆRINGSVEI, M.V.

Navn	Personlig status	Alder	Ekteskabelig forhold m.v.	Beskjeftigelse
Christiana Knudsd	Huusmoder	66	Enke efter 1ste egteskab	Beboer og bruger gaarden
Erich Pedersen	Hendes børn	31	Ugift	
Bent Pedersen	Hendes børn	28	Ugift	
Kari Andersdaatt	Tienistepige	24	Ugift	
Christopher Erichs.	Huusbonde	85	Begge i 1ste egteskab	Bonde og Gaardbeboer
Malene Knudsd	Hans koene	63	Begge i 1ste egteskab	
Erich Christophers	Derse søn	29	Begge i 1ste egteskab	Landværg og dragoun
Anne-Carine Tomesd	Hans koene	26	Begge i 1ste egteskab	
Christopher Erichen	Derse børn	6		
Ingeborg Erichd	Deres børn	4		
Tomes Erichs	Derse børn	1		
Marthe Michelsd	Tienistefolk	26	Ugift	
Mari Joensd	Tienistefolk	18	Ugift	
Gullich Peders	Tienistefolk	29	Ugift	Dragoun

I boka "Norske gardsbruk" utgitt i 1948 finner vi følgende om Villingstad gård:

Villingstad

Gnr. 64, bnr. 2. P.adr. Røyken. Tlf. Røyken 52.

Sk.mk. 19,00. D. jord 350 dekar (leirmold), annet jbr. areal 25 dekar, prod. skog 500 dekar. - Våningshus og uthus bygd 1870, stabbur 1917. Brt. kr. 104 000. - 1 hester, 20 kyr, 10 ungdyr, 4 griser, 5 sauer, 50 høns.

Garden har vært i etta fra omkr. 1870. - Grønnsakdyrking. Det er mange gravhauger på garden.

Eier: Sverre Foss - sønn av Hans Petter og Thora Foss - f. 1894, g. 1916 m. Martha Klemmetsrud. Barn: Thorbjørg, Marit, Hans Petter, Solveig, Kirsten, Finn Martin.

VILLINGSTAD ANNO 1990

Finn Foss overtok eiendommen etter faren i 1959. Hans sønn - Hans Petter Foss - overtok en halvpart av eiendommen i 1977 og resten fra 1.1.90.

Eier: Hans Petter Foss, sønn av Finn og Ingeborg Foss, gift med Rigmor f. Hansen, barn Jane f. 1976, Marius f. 1978.

320 mål dyrket jord, korn- og frødyrking. 500 mål skog i god stand med meget nyplantinger opptil 30 år gamle. Den planlagte nye vei mot Hurum vil gå gjennom hele skogen på Villingstad.

Eieren og hans familie har siden 1978 drevet hagesenter og anleggsgartneri på eiendommen. Dette utgjør ca. 5 arbeidsplasser på vintertid og ca. 10 i sommerhalvåret. I løpet av våren 1990 blir hagesentret utvidet.

FOSS HAGESENTER A/s

& ANLEGGSGARTNERI

VILLINGSTAD GÅRD · 3440 RØYKEN

TLF.: 02/85 49 56

ÅRBOK 1989

Røyken historielags årbok 1989 foreligger nå.

I forordet til boken heter det:

--dette er ikke noen fullstendig gårdshistorie, men et resultat av de undersøkelser jeg har foretatt i gamle tingbøker, pantebøker, jordebøker og matrikler, kirkebøker, folketellinger osv. som finnes i Riksarkivet og Statsarkivet når det gjelder tidligere eienomsforhold på Slemmestad.

Jeg har også prøvd å få med noe om de menneskene som bodde her i eldre tid og deres leveforhold, og håper det er av interesse for endel mennesker på Slemmestad og Røyken forøvrig.

1/11-1989 Gustav Kirkerud

Gustav Kirkerud er beskjedent i sitt forord. Den ca. 60 siders boka er imidlertid en velskrevet og variert beretning med mange illustrasjoner.

La oss også nevne at Gustav ble hedret med velfortjente blomster for god jobb under førejulsgildet i Kornmagasinet 14. desember.

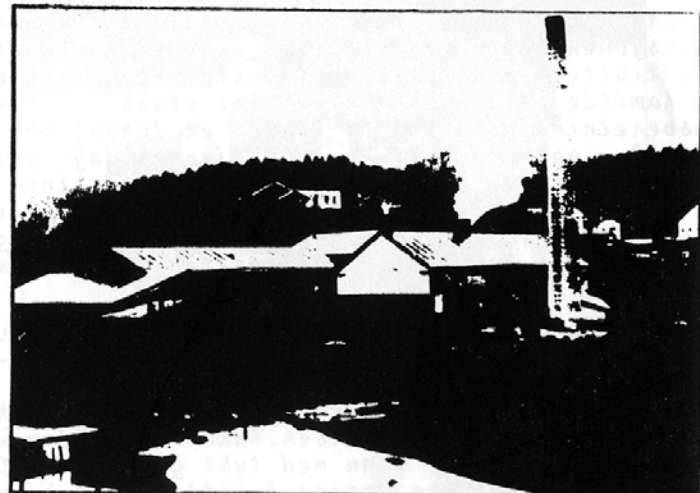
Vi gjengir en liten smakebit fra boka, en husmannskontrakt fra året 1821:

Fra 1821 har vi en husmannskontrakt som det kan være av interesse å se litt på, da den gir oss et innblikk i husmannens levkår på denne tiden. Det gjelder en avtale mellom oppsitteren Christen Hansen og husmannen Peter Larsen Elnes. Peter Larsen fester et uoppdyrket jordstykke hvor han i løpet av 1821 skal bygge sine egne hus. Han skal være fritatt for å betale avgift i 4 år. Han skal imidlertid være pliktig til å arbeide på gården tilsammen 42 dager årlig, 14 dager om våren, 14 dager om høsten og 14 dager om vinteren. Arbeidstida skal være 12 timer daglig med kost på gården. Etter 4 år skal Peter Larsen betale avgift for plassen med 4 spesiedaler om året. Disse pengene skal opptjenes ved ekstra arbeid på gården, halvparten om sommeren og halvparten om vinteren.

Husmannen skal til rette tid få låne hest og plog til arbeid på plassen. Han skal dessuten uten betaling ha ved og gjerdefang samt sommerhavn for de kuer og sauer han kan fø på plassen. Hvis husmannen dør før hans hustru, skal enken få anledning til å betale halve leien med penger. De hus Peter

Larsen oppfører på jordstykket skal være hans og hans arvingers eiendom. Kontrakten er datert 24. april 1821, og som vitnerlighetsvidner har fraktemann Hans Olsen og Niels Jochumsen Aaby skrevet under. Det var antagelig plassen Norddal i nærheten av grensen mot Asker som Peter Larsen overtok. Han døde allerede i 1831 bare 47 år gammel.

Det var et tungt slit som en husmann med en slik kontrakt gikk imøte. På den annen side var det nok en fordel at man overhodet fikk en skriftlig og tinglyst kontrakt som sikret husmannens rettigheter. Det var sikkert mange som ikke fikk det.

Tønnefabrikken 1892. (Sementen ble emballert i tretønner) Illustrasjon fra boka

Boka koster 25 kroner og du får kjøpt den hos: Slemmestad Bok og Papirhus, Rørtunet, Slemmestad DnC, Røyken
Harald Melvold, Slemmestad, tlf. 851243
Frøydis Christoffersen, Slemmestad, tlf. 852102
Bernt B. Svendsen, Spikkestad, tlf. 853274
Ole Sønju, Nærnes, tlf. 851254.

Pr. 1.1. 1990 har Røyken historielag 351 medlemmer.

HUNDREÅRS- BØLGEN

– industriarbeideren og hans familie

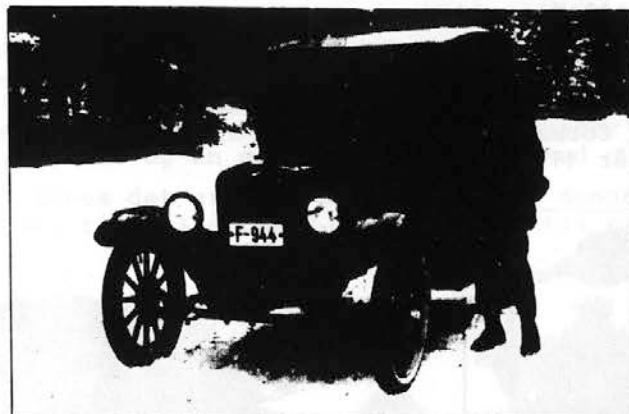
Jorun Lillelien Kaspersen fra Slemmestad har gitt ut en bok med en noe spesiell tittel: Hundreårsbølgen – industriarbeideren og hans familie.

Hundreårsbølgen henspiller selvsagt på sementproduksjonen som nå er ved veis ende etter hundre års aktivitet på stedet. Og industriarbeideren og hans familie blir gjerne viet lite plass i jubileumsberetninger og bøker. Derfor er Joruns bok spesiell – og verdifull –. Hun kjenner dagliglivet på Slemmestad bedre enn de fleste med sine dype røtter i lokalsamfunnet og som mangedrig redaktør i lokalavisen. Og hun har sans for de mange små kvaliteter som samlet gjør dette industrisamfunnet litt spesielt.

Vi tillater oss å sitere hennes beskrivelse av skomaker Syvertsen som holdt til i hennes bestefars hus:

Bestefar lot den ene delen av sitt snekkerverksted gå til skomaker Syvertsen. Han hadde klumpfot, men var en flott mann med tykt grått hår. Det var en nydelse for oss ungene å sitte der å kjenne lukten av lær og bek. Jeg kan aldri huske at det ble vasket der nede, men det ble feid hver kveld så haugen av lær og støv i hjørnet ble større og større. Når sola kom gjennom de tilgrisede vinduene så du støvskya med alle partiklene i solstrålene. Her satt vi fjettet i mange timer og hørte skomakeren fortelle, hvem som eide de og de skoene og grunnen til at de måtte være ferdig akkurat i dag, alt mens han satt med munnen full av nellikspiker. Han hadde en forteller glede som var helt unik og han kjente alle. Og var du lovet skoen ferdig til lørdagskvelden da du skulle på lokalet å danse, så var den ferdig.

Boka har knapt 100 sider i stort format og med et vell av bilder, har gedigen innbinding med gulltrykk og koster 200 kroner. Den kan kjøpes i bokhandelen på Rortunet eller hos Jorun selv: adresse Mediabyrdet A/S, Kirkealleen, Slemmestad

Anders Nilsen var en av de første som hadde bil i Slemmestad.

Slemmestad Store åpnet butikkene i 1912. Vi skilte den lille butikken og satte opp et skiltebordet. Butikkene var bygget og av oss Kjøpmenn og den lille butikken på Brygghaugen. Bildet var tatt like etter 1912.

Røyken Skogeierlag 50 år

23. november 1989 var det 50 år siden Røyken Skogeierlag ble stiftet.

Jubileet er behørig markert med jubileumsfest og utgivelse av et jubileumsskrift hvor skogbrukets historie i Røyken det siste halvhundre år blir lettere tilgjengelig.

Vi nøyer oss med å nevne at Thorstein Berg var lagets første formann, mens Ole Rud har hatt formannsvervet siden 1984. Men den som har sittet lengst i formannsstolen i laget er Bernt Haug med hele 27 år (1957-1984).

Thorstein Berg, Røyken Skogeierlags første formann.

For 50 år siden var hesten onerådende som trekkraft i Røykens skoger

Slømmestadkart fra 1888

Historielaget har trykket et lite opplag av et kart over Slømmestad fra året 1888 (gjengitt i år-bok 1989). Format 42 x 64 cm, sort trykk på solid kartong, pris 25 kr (tilnærmet selvkost). Du kan kjøpe det hos lagets kontaktpersoner (se side 20)

FRA GUTTEMUSIKK TIL SKOLEKORPS 1949-1989

I 1989 rundet Røyken Skoles Musikkorps 40 år. Jubileet ble markert med arrangementer av mange slag. Og korpsledelsen er ikke snauere enn at de også har gitt ut en jubileumsbok. Et prektig verk er det blitt, 178 sider, A4-format, masser av illustrasjoner og en gedigen innbinding med gulltrykk.

Vi synes det er fint at et korps på denne måten tar seg tid til å feste sin historie til papiret.

Styret i jubileumsåret:

Foran fra v.:
Eigil Nygård (kasserer), Inger-Marie Kolbergarud (nestformann) Svein Burvald (formann), Mona Borg Andersen (sekretær)

Bak fra v.:
Harald Rønning (matr. forvalter), Aud Brekkenes (form. modreforen.) Bente Ølstad (Noteforvalter). Geir Thomas B. Andersen (styremedl.) Tor Dahl (form. i øk. komiteen) var ikke tilstede.

Boka er meget godt skrevet og har med det aller meste av hva en kan vente å finne i en jubileumsbok. Blant annet finner alle som har spilt i korpsset gjennom årene sitt navn i en fin oversikt bak i boka.

Men kjøp den og les selv. Den koster 200 kroner og du får den hos Svein Burvald, Konvallveien 28, 3430 Spikkestad (tlf. 854446)

Kulturdager i mars

Røykens Kulturdager -89 skal avvikles i mars. Dette er et tradisjonelt opplegg med lokale foreninger og lag. Røyken historielag har deltatt helt fra de første kulturdager ble arrangert. I fjor hadde vi en godt besøkt utstilling under mottoet "Jakt i Røyken".

Selvsagt skal vi også delta i år. Emne blir: "Kulturlandskapet i Røyken". Tanken er å samarbeide med bondeorganisasjonene. Men når dette skrives er opplegget ennå ikke avklart.

Ole

Kornmagasinet - kulturens høy-borg der i kommunen

----- Det er Aftenposten som skriver dette i forbindelse med den danske forfatterinne Dea Trier-Mørch's utstilling i Kornmagasinet i september. Røyken Kunstforening sto for opplegget som ble en stor suksess -----

 * Mange stjerner på himlen nyttårsnatta *
 * varsler et godt multeår. *

Amtsskolestiler fra 1870-tallet

Denne "rapporten" er ført i pennen av Hans Oddevald som stil da han gikk på Amtskolen vinteren 1873-74. Amtskolens leder var kandidat Færden som flyttet sin personlige folkehøyskole rundt fra bygd til bygd, en vinter her og en vinter eller to der om tilgangen var stor. Denne vinteren her var skolen på Fossesholm og fra Røyken kom de to ung-guttene Hans Oddevald og Julius Bølstad som da var i 18-19 års alderen.

Nå har familien tatt vare på stilbøkene til Hans og de inneholder litt lokalhistorie. I stilen om uærlighet forteller han om "En jernbanearbeider som bedrog min fader". Her kjenner vi fire jernbanearbeidere som bodde på Oddevald under anlegget av Christiania-Drammen Jernbanen. En av dem lånte penger av Oddevald og dro sin vei uten å betale. I de andre stilene ser det også ut til at han bruker virkelige hendelser, så dette med kjørehellet ved Rød kan høyst sansynlig ha hendt.

Bernt B. Svendsen

et kjørehell

Det var i aaret 1874 et par uger før jul at en bymann med kone og barn foretog seg en kjøretur utover landet. Denne mann het Rasmus Olsen og var sønn av en vognmann. Paa denne sin reise eller kjøretur leide han 2 heste og trille av sin far til at kjøre med; men han valgte ikke behageligste tid til at foretage en kjøretur, for om høsten er det bestandig sølete og leit at kjøre, og det var det nu ogsaa. Da Rasmus kom et stykke paa veien saa mistet han metrøkkeren til det ene hjul paa trillen, og han kunne ikke merke, at den var borte, før hjulet gikk av, og akselen dumpet ned i sølen saa det skvatt omkring dem allesammen; og det var ogsaa nære paa at det hadde veltet altsammen; men det var heller ikke nok med dette, for akselen røk ogsaa av. Nu var det hjelp om at gjøre, for de hadde smaaabarn ogsaa, som ikke kunne gaa. Rasmus maatte nu gaa avsted for at faa hjelp, og det fikk han ogsaa. Han fikk da med seg en tjener fra en gaard som het Rød, og da de kom tilbage igjen, saa tog tjeneren det ene barnet og Rasmus det andet og bar dem til Rød, og dit ble ogsaa konen med, hvor de fikk av seg sølen, som hadde skvettet paa dem, da hjulet gikk av. Paa denne gaard som konen og børnene kom, var det meget hyggelige folk, saa de hadde det meget godt, og hverken kone

eller barn led nød, medens Rasmus fikk istand trillen. Medens Rasmus var paa Rød med sine barn, og kone, saa maatte han binde hestene ved siden av veien, for at de skulle staa stille. Paa Rød fikk han underretning om, hvor en smed bodde, som han skulle faa til at reparere trillen; og det var om at gjøre om han hadde det travelt eller ei. Rasmus gikk nu avsted og satte hjulet paa trillen og reiste til smeden; da han kom til smeden saa hadde smeden god tid, for han var ferdig med sitt arbeide, som han hadde foretatt seg, og begynte gjerne straks med dette arbeidet ogsaa, for at han kunne tjene penger, og det var heller ikke saa lite at gjøre for metrøkkeren hadde de mistet, og akselen var brukket av, saa at den maatte skjøtes; men da det var saa meget at gjøre for at faa det istand, saa maatte ogsaa Rasmus hjelpe til. Saa maatte de da lette opp trillen og ta av de 2 bakre hjul og siden skrue av akselen. Da de nu hadde faatt av akselen, og smeden hadde skjøtt den, og smedet en metrøkker, saa maatte de lette opp trillen igjen og skrue paa akselen, og derpaa sette hjulene fast igjen.

Bedrager

Jeg vil for eksempel fortelle om en jernbanearbeider som bedrog min fader for endel penger; da han saa kom avsted med disse penger saa gikk han like hen og drakk op hver skilling i øl og brendevin; mere godt gjorde han seg ikke av pengene. Derpaa reiste denne arbeider til en grube paa Østlandet, hvor han fikk arbeide, som han visst hadde faat beholde paa sin levetid, hvis han ikke hadde begaaet et saadant bedrageri. Men nu fikk min fader vite at han var reist til Østlandet til denne grube; saa skrev han til bestyreren for gruben og fortalte ham om hvordan en karl han hadde i sitt arbeid; da bestyreren fikk vite om hans uærlighet saa ble han avskjediget med det samme. ...

Drukkenskapens følger

Jeg vil som eksempel fortelle om en mann som på grunn av sin dovenskap og drukkenskap er sett ned på av folk. Han var som ungkar en bra og ordentlig tjenestegutt, så giftet han seg med en velhavende enke, der hadde en pen gaard og ikke var skyldig. Han syntes nå han var en brav mann, saa tenkte han vel, han skulle ta det litt makeligt nu; men det gikk ikke lenge forinden han kom i gjeld og fikk baade fogd og sakfører i huset. Han gjorde ogsaa formange byturer, hvorunder han ødelagde mange penge. Kone og barn maatte nu sitte hjemme og sulte; Naar han da kom hjem, ble det splid og trette mellom mann og kone. Naar han saa hadde vært hjemme en dag eller to, saa reiste han til byen i gjen og tok varer med seg fra gaarden og solgte for at han skulle faa penge til at kjøpe brendevin for, og saaledes drev han paa. Tilslutt var pungen tom og et fordervet legeme hadde han igjen for sin bortgivne formue; nu har han maattet reise fra sin gaard. ...

Aros Amatørteater og Prinsesse Solgull

Fra Ivar Skare i Aros har vi fått brev hvor han forteller om "Prinsesse Solgull". Dette var et synspill og eventyrkomedie i to akter.

Vi gjengir Skares forord: Som grunnlegger og formann av Aros Amatørteater skrev Alv Heggum stykket "Prinsesse Solgull" og vi oppførte det rundt om i forsamlingslokalene i Røyken og Hurum i 1944/45 og i 1949/50. Tross mange år siden da treffer jeg ennu iblant på folk som husker sanger og bruddstykker fra stykket. Dessverre har jeg tross flere forsøk ikke greid å spore opp manu skriptet til stykket. Så vidt jeg forstår er det - tross visse mangler - et historisk kulturprodukt som bør bevares. Derfor har jeg skrevet ned det jeg husker fra stykket før det går tapt for alltid. Jeg var jo den gang med på det meste, og en kan vel ikke regne med at andre som enda lever av de som var med den gang tar seg ekstraarbeidet med å gjøre det tilgjengelig for

kommende slekter. Dessverre har nok jeg også glemt en del, er jeg redd, men jeg håper det aller meste stemmer med kladden i Heggums manusskrift.

- God fornøyelse -

Stykket består av åtte tettskrevne sider og vil bli for omfattende for Bygdemagasinet i denne omgang. Men vi nevner først de som deltok: overnisen og hans familie, Per, Pål og Espen Askeladd, prinsesse Solgull, kongen og dronningen, kokken, narren og Marte stuejente samt diverse bryllupsgjester og selvsagt trollet.

Om selve handlingen i stykket nevner vi at det har sine røtter i norske folkeeventyr. I Stikkvannskollen bor trollet med fire hoder og åtte bein. Han har tatt prinsesse Solgull inn i berget til seg. Men en snill og modig gutt befri henne.

Han får både prinsessen og halve kongeriket og alt ender i fryd og gammen.

Takk til Ivar Skare.

Kanskje noen av våre lesere har noe å fortelle fra disse teaterforestillinger, eller om Åros Amatørteater? - I så fall, ta kontakt med Bygdemagasinet.

Ole

JENTEMARKEN *****

Oktober 1939

Det er «Jentemarken» i Drammen i dag, og torgene og gatene preges av alle de tilreisende som enten skal til byen for å feste hjelp eller søke plass. Lønningene er omtrent som i vår, kanskje litt strammere. Sveisere får 70-80 kr., budeier 50-60 kroner, gårdsgutter 60-70 kroner og Innejenter 40-50 kroner måneden.

Mange Røyken-bønder hentet tjenestejente på «Jentemarken» - - noen av disse jentene ble snart kone på gården de kom til - - -

POSTKORT MED MOTIV FRA RØYKEN

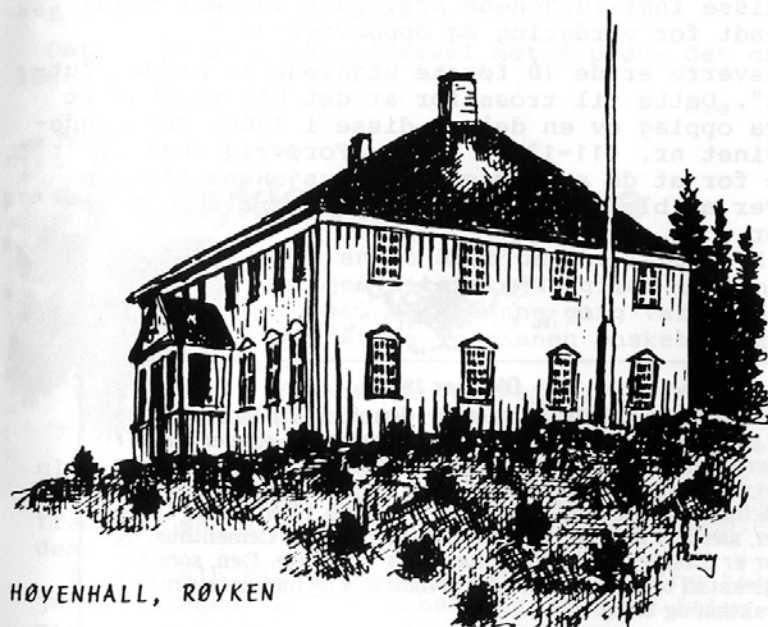
I tidligere tider fantes det et stort utvalg av postkort med motiver fra Røyken i handelen. Men i dag er utvalget heller beskjedent.

Nå forsøker Røyken Rotary Klubb å live opp igjen den gamle skikken. Klubben har fått Røyken-kunstneren Penny Hansen til å lage en pennetegning av forsamlingslokalet Høyenhall. Denne er trykket som postkort i et mindre opplag.

Hvis du gjerne vil ha dette lokale postkortet så ta kontakt med Bygdemagasinet v/ Ole Sønju, Krystallveien 37 3478 Nærsnes (tlf 851254)

Dette bør vel være en ide også for andre?

Ole

HØYENHALL, RØYKEN

- av verdi og interesse for ettertiden:

BYGDEMAGASINET

Interessen for vårt lagsorgan øker stadig. Det kommer spørsmål etter bladet fra mange kanter av landet. Det gjelder både fra enkeltpersoner og fra organisasjoner av forskjellig slag.

To av de siste henvendelser vi har mottatt er fra Universitetsbibliotekene i Trondheim og i Bergen.

Det heter i brevet fra Universitetsbiblioteket i Bergen at de vil samle og ta vare på Bygdemagasinet fordi "- det er et norsk trykk av interesse og verdi for ettertiden".

I samsvar med "Lov om avleveringsplikt av tryksaker til offentlige biblioteker av 9. juni 1939" har disse institusjonene krav på å få vårt blad tilsendt for vurdering og oppbevaring.

Dessverre er de 10 første utgavene av bladet "utsolgt". Dette til tross for at det ble trykket et ekstra opplag av en del av disse i 1988. Men Bygdemagasinet nr. 11-13 er sendt. Forøvrig skal vi sørge for at de ærverdige institusjonene får nye utgaver av bladet tilsendt etter hvert som de utkommer.

Ole

Oktober 1913

Reisende paa Kristianiabanen vill i den sidste Tid ha lagt merke til et nyt Hus af en egen Sort Byggemateriale, som er opført i Nærheden af Jernbanelinjen mellem Røken og Heggedal. Det er bygget af Hr. Gulbrand Kjækstad, Røyken, der har benyttet udelukkende Cement og Sand til Materiale. I den senere Tid er der, særlig i Byerne, vakt megen interesse for Cementhus, og der er forskjellige Metoder for deres Opførelse. Den, som Hr. Kjækstad bruger, er opfundet af ham selv og har vist sig meget praktisk og billig.

Hvitveis - en giftig plante

I Bygdemagasinet nr 13 gjenga vi et eldgammelt råd mot tannverk, nemlig å legge blader av hvitveisblomst på kinnet. Rådet hadde vi hentet fra bokserien "- i nær fortid" og en røykenbøring var kilden.

Fra Jorunn Dambo har vi mottatt et brev hvor hun skriver om "hvitveiskuren":

Hvitveis må ikke brukes nær hud, fordi dette kan forårsake hudskader. I boka "Våre medisinske planter" skriver professor dr. philos Ove Arbo

Høg at på 1700-tallet gnidde unge menn seg med hvitveis for å fremkalle hudskader og dermed fri seg fra mil itærtjenesten.

Dette får være vår advarsel mot å prøve det gamle legeråd.

Ole

vellykket førejulsgilde

For andre året på rad innbød historielaget til førejulsgilde i Kornmagasinet. Også denne gang var lokalet fullsatt da formannen ønsket velkommen.

Folkeminneganskeren, professor Olav Bø kåserte om juleskikkene våre gjennom tidene. Hans enorme kunnskaper og glimrende fortellerevne fenget tilhørerne. Mange av lagsmedlemmene fortalte også om de gamle juletradisjonene i Røyken slik de selv hadde opplevd dem.

I det hele ble det en fin-fin innledning til julefeiringen -89. Vi anbefaler laget å følge opp med liknende opplegg i årene som kommer.

Ole

Isskjærervise

Randi Nyberg fra Slemmestad har en isskjærervise å berette. Den lyder slik:

*Is må være ren og pen,
uten vår og blærer ren,
uten hestelort og gris,
sådan selges må vår is.*

Randi Nyberg har lært visen av sin nå 92-årige tante, Kirsten Fjære. Som 14-åring hadde hun hørt gamle Hans Ramton nynne visen som hadde mange fler vers, men hun husker bare dette ene.

Kanskje noen av våre lesere kan de andre versene? I så fall, ta kontakt med Bygdemagasinet.
Ole.

Nye medlemmer

Etter at redaksjonen av Bygdemagasinet nr. 14 ble avsluttet 3. september i fjor har disse meldt seg inn i historielaget:

Ingerid Abusdal, Asakerveien 5, 3430 Spikkestad
Olav Brekkenes, Dagsletveien 26, 3430 Spikkestad
Karin E. Ellefsen, Katrineåsveien 3, 3440 Røyken
Unn Ellefsen, Åstadbakken 52, 1300 Sandvika
Erik Gauer, Kvernveien 1, 3472 Bødalen
Kari Hovind, Lerkesvingen 3, 3440 Røyken
Elsa Morberg, Morberg, 3470 Slemmestad
Liv K. og Tor I. Skoglund, Tors vei 102, 3472 Bødalen
Jørn Jensen, Boks 86, Bølstadveien 37, 3430 Spikkestad
Henry Nilsen, Bjerkøya, 3070 Sande
Per A. Negård, Odins vei 48, 3472 Bødalen
Randi og Øyvind Fossum, Trollstien 6, 1380 Heggedal
Leif Sivertsen, Bergerlia 7, 3470 Slemmestad.

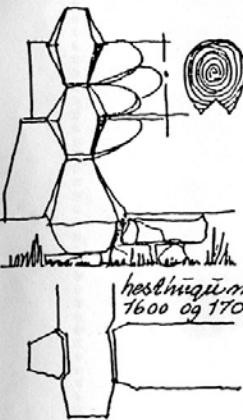
Vi ønsker dere alle hjertelig velkomne som medlemmer i Røyken historielag.

Laftekurs

For en tid tilbake tok historielaget et initiativ ovenfor Røyken Friundervisning for å få i gang et laftekurs i Røyken.

I dag er det nemlig ikke mange som mestrer det gamle håndverk å lafte hus av tømmer. Men det finnes et stort antall laftede bygninger i bygda, og med tanke på fremtidig vedlikehold av denne bygningsmassen er det nødvendig at de gamle håndverkstradisjoner holdes i hevd. Historielaget har forøvrig to demonterte laftehus fra 17-1800-tallet som trenger en viss fornyelse i forbindelse med gjenoppføring. Forøvrig er det noe av lagets oppgave å skape forståelse for, og verne om gamle tradisjoner.

Hvorom allting er, kurstilbudet kom med på Friundervisningens kurskatalog og høsten -89 startet det et laftekurs med 12 deltakere, de fleste historielagsmedlemmer.

Kurset avvikles på Norcems område i Slemmestad med en kurskveld i uka. Men på grunn av mange deltakere har det vært nødvendig å dele gruppen over to kvelder i uka slik at alle slipper til med lafteøks, høvel, medragkniv og annet spesielt lafteverktøy. Noe spesialverktøy finnes forøvrig i lagets samlinger.

I fellesskap oppføres en stilig laftet bygning på 2,5m x 3m av furutømmer samt en overbygget veranda i tillegg. Når dette skrives er veggene ferdig, bare taket gjenstår. I løpet av få uker vil kurset være avsluttet.

Det finnes forskjellige lafteformer. I Friundervisningens kurs brukes noe som kalles "hesthugunov", en lafteform som var svært vanlig på 1600-1700-tallet. La oss også nevne at læremesteren heter Vinger og kommer fra Flesberg.

Hva det nye laftehuset skal brukes til er det ennå ikke tatt noen bestemmelse om. Kanskje våre lesere har gode ideer i så måte?

Det har vært mange skuelystne innoom på kurskveldene og et par håndfull personer har sagt seg interessert i å delta i et eventuelt nytt kurs fra høsten 1990 av.

Ole

for 50 år siden

Desember 1939

Røyken kirkes restaurering er nå i det vesentlige ferdig, og kirken vil kunne tas i bruk igjen til jul, opplyser sogneprest Bredo Lund. Den meget omfattende restaurering avsluttes i disse dager av konservator Gerhard Gotaas og hans sønn Per som arbeider med å fremkalle fargene fra 1600-tallet i kor-taket.